



21 JUN 2019

Република Србија
ТРЕЋИ ОСНОВНИ СУД У БЕОГРАДУ
 6 П бр. [REDACTED] 18
 Дан: [REDACTED] 05.2019. године
 Булевар Михајла Пупина бр.16
 Б е о г р а д

У ИМЕ НАРОДА

ТРЕЋИ ОСНОВНИ СУД У БЕОГРАДУ, судија Маја Дабић, судија појединача, у парници тужиље [REDACTED] из Љубовије, ул. [REDACTED] чији је пуномоћник [REDACTED], адвокат из Београда, ул. [REDACTED] (адреса за пријем поште: Пошт. преградак [REDACTED] 11000 Београд 6), против тужене Banca Intesa ad Beograd из Новог Београда, ул. Милентија Поповића бр. 7б, ради утврђења и стицања без основа, вредност предмета спора 3.458,14 динара, донео је након одржане и закључене главне и јавне расправе дан: [REDACTED] 05.2019. године

ПРЕСУДУ

УСВАЈА СЕ тужбени захтев тужиље, па се **УТВРЂУЈЕ** да је ништава и да не производи правно дејство одредба члана 3 став 3.5 Обавезних елемената Уговора бр. [REDACTED], Прилог бр. 1 од дана 09.12.2016. године, а који представљају саставни део Уговора о кредиту - Рефинансирање бр. [REDACTED], закљученог дана 09.12.2016. године између тужиље [REDACTED] из Љубовије и тужене Banca Intesa ad Beograd, као апсолутно ништава одредба уговора, у делу „Врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита“ а која гласи „Накнада Банке - фиксна – 3.458,14 РСД, једнократно.“

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена Banca Intesa ad Beograd из Новог Београда да тужиљи [REDACTED] из Љубовије, на име стицања без основа исплати износ од 3.458,14 динара, са законском затезном каматом почев од 09.12.2016. године па до коначне исплате, у року од 8 дана од дана пријема писменог отправка пресуде, под претњом принудног извршења.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиљи на име трошкова парничног поступка исплати износ од [REDACTED] динара са законском затезном каматом која ће за случај наступања услова за принудну наплату бити обрачуната почев од дана извршности одлуке, до коначне

исплате, у року од 8 дана од дана пријема писменог отправка пресуде, под претњом принудног извршења.

О б р а з л о ж е њ е

Тужиља је преко пуномоћника у тужби поднетој дана 20.11.2018. године и током поступка навела да је са туженом дана 09.12.2016. године закључила Уговор о кредиту – Рефинансирање бр. [REDACTED], чији саставни део представљају Обавезни елементи уговора Прилог бр. 1. Даље је навела да је у члану 3 став 3.5 Обавезних елемената уговора, тужена уговорила наплату једнократне фиксне накнаде банке за обраду у износу од 3.458,14 динара, што представља 1,00% од износа кредита. Сматра да је предметна одредба уговора ништава, те потражује износ који је тужена неосновано стекла по предметној одредби. Предложила је да суд усвоји тужбени захтев. Трошкове поступка је тражила и определила.

Тужена је током поступка, навела да оспорава тужбени захтев у погледу основа, док је висина неспорна. Истиче приговор недостатка правног интереса, с обзиром да је предметни кредит ликвидиран и тужилац више нема правни интерес с обзиром да нападане одредбе не егзистирају у правном саобраћају, односно више не производе правно дејство. Потписивањем предметног уговора тужилац и тужена су се сагласили о битним састанцима уговора. Истиче да је предметни уговор у свему у сагласности са пинудним пописима, јавним поретком и добрим обичајима. Закон о банкама у члану 43 прописује да Народна Банка Србије може прописати јединствени начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга, и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Закон о заштити корисника финансијских услуга, а који у чл. 19 ст. 1 тач. 12 као обавезни елементи уговора о кредиту наводи врсту и висину свих накнада које падају на терет корисника кредита. Члан 1065 Закона о облигационим односима дефинише појам уговора о кредиту, односно одређује само његове битне елементе. Позива се на правни став усвојен на седници Грађанској одељења Врховног касационог суда одржаној 22.05.2018. године, којим је предвиђена дозвољеност уговора на трошкова кредита. Због свега наведеног предложила је да суд одбије тужбени захтев као неоснован, а трошкове поступка је тражила и определила.

Међу парничним странкама је неспорна висина тужбеног захтева.

Међу парничним странкама је споран основ тужбеног захтева.

Одлучујући о тужбеном захтеву, суд је извео све предложене доказе, које је ценио како сваки појединачно, тако и све у целини, у смислу одредбе члана 8 Закона о парничном поступку, па је утврдио следеће чињенично стање :

Читањем Понуде за закључење уговора, кредит – рефинансирање од 05.12.2016. године, утврђено је да су предуговорне стране Banca Intesa ad Beograd и [REDACTED] да је врста кредита рефинасирање, да је укупан износ кредита 350.000,00 РСД, трајање уговора, односно рок отплате 60 месеца, да номинална каматна стопа износи 12,00% Г фиксно, а да ефективна каматна стопа износи 12,53% годишње. Даље је утврђено да је у

делу Врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (очекивани трошкови у динарима), између осталог, предвиђена и фиксна накнада банке у износу од 3.500,00 РСД једнократно.

Читањем Уговора о кредиту – Рефинансирање, број [REDACTED] утврђено је да је исти закључен дана 09.12.2016. године између Banca Intesa ad Beograd и [REDACTED] као корисника кредита, те да банка одобрава кориснику кредит са Прегледом обавезних елемената који су одређени као прилог овог Уговора: Обавезни елементи Уговора о кредиту – Рефинансирање, који се прилаже уз уговор и чини његов саставни део.

Читањем Обавезних елемената уговора бр. [REDACTED] Прилог бр. 1 од 09.12.2016. године, утврђено је да су уговорне стране Banca Intesa ad Beograd и [REDACTED] да је врста кредита рефинансирање, да је период на који се кредит одобрава 60 месеца, да је укупан износ кредита 345.814,06 РСД, да се средства уплаћују на рачун корисника кредита, да је начин отплате кредита и исплате ануитета 60 месечних рата у РСД, даље је утврђен износ трошкова кредита, да је висина и променљивост годишње номиналне каматне стопе одређена у износу од 12,00% Г фиксна, да је метод који се примењује код обрачуна камате конформни, да је висина ефективне каматне стопе 12,53% годишње. Даље је утврђено да је у члану 3 Трошкови кредита стаф 3.5 са поднасловом Врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита предвиђена накнада банке, фиксна, у износу од 3.458,14 РСД, једнократно.

Читањем плана отплате кредита Banca Intesa ad Beograd од 09.12.2016. године, утврђено је да је валута РСД, да је износ кредита 345.814,06 РСД, да ануитет износи 7.585,18, да номинална каматна стопа износи 12,00% фиксна, а ефективна каматна стопа 12,53%.

Увидом у нефинансијску картицу од 11.04.2019. године, утврђено је да је комитент [REDACTED] партија [REDACTED] те да је кредитна партија ликвидирана дана [REDACTED] године.

Увидом у картицу промета од 11.04.2019. године, утврђено је да је комитент [REDACTED] партија [REDACTED] одобрен износ 345.814,06 РСД, одобрена каматна стопа: 12,00% Г, датум одобрења 09.12.2016. година, рок 60 месеци, датум доспелости 09.12.2021. године, датум прве рате 09.01.2017. године, те да је дана 09.12.2016. године књижена наплата накнаде у износу од 3.458,14 динара.

Увидом у налог за пренос, утврђено је да је дана 09.12.2016. године са рачуна [REDACTED] књижена наплата накнаде за обраду кредитног захтева у износу од 3.458,14 динара.

Суд је у целости прихватио наведене писане доказе, као веродостојне и подобне за утврђење одлучних чињеница у овој правној ствари, ово тим пре што садржину истих парничне странке нису ospориле.

Чланом 11. Закона о облигационим односима прописано је да су стране у облигационом односу равноправне; чланом 12. истог закона да су у заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа стране дужне да се придржавају начела савесности и поштења; чланом 15. да у заснивању двостраних уговора стране полазе од начела једнаке вредности узајамних давања (став 1.), да се законом одређује у којим случајевима нарушавање тог начела повлачи правне последице (став 2.); чланом 21. да су стране у облигационим односима дужне да у правном промету поступају у складу са добрым пословним обичајима (став 1.); чланом 46. да се уговорна обавеза може се састојати у давању, чињењу, нечињењу или трпљењу (став 1.), она мора бити могућа, допуштена и одређена, односно одредива (став 2.); чланом 47. да када је предмет обавезе немогућ, недопуштен, неодређен или неодредив, уговор је ништав; чланом 50. да је предмет обавезе одредив ако уговор садржи податке помоћу којих се може одредити или су стране оставиле трећем лицу да га одреди (став 1.); чланом 99. да се одредбе уговора примењују онако како гласе (став 1.), а да се при тумачењу спорних одредби не треба држати дословног значења употребљених израза, већ треба истраживати заједничку намеру уговорача и одредбу тако разумети како то одговара начелима облигационог права утврђених овим законом (став 2.); чланом 100. да у случају када је уговор закључен према унапред одштампаном садржају или ако је уговор био на други начин припремљен и предложен од уговорне стране, нејасне одредбе се тумаче у корист друге стране; чланом 101. да се у теретном уговору одредбе тумаче у смислу у којем се остварује правичан однос узајамних давања; чланом 104. да у случају ништавости уговора свака уговорна страна дужна је да врати другој све оно што је примила по основу таквог уговора, а ако то није могуће, или ако се природа оног што је испуњено противи враћању, има се дати одговарајућа накнада у новцу, према ценама у време доношења судске одлуке, уколико закон што друго не одређује (став 1.), да ће суд ће водити рачуна о савесности једне, односно обеју страна, о значају угроженог добра или интереса, као и о моралним схватањима (став 3.); чланом 105. да ништавост неке одредбе уговора не повлачи ништавост и самог уговора ако он може опстати без ништаве одредбе и ако она није била ни услов уговора, ни одлучујућа побуда због које је уговор закључен (став 1.); чланом 210. прописано је да кад је неки део имовине једног лица прешао на било који начин у имовину неког другог лица, а тај прелаз нема свој основ у неком правном послу или у закону, стицалац је дужан да га врати, а кад то није могуће - да накнади вредност постигнутих користи (став 1.), да обавеза враћања, односно накнаде вредности, настаје и кад се нешто прими с обзиром на основ који се није остварио или који је касније отпао (став 2.); чланом 214. да кад се враћа оно што је стечено без основа, морају се вратити плодови и платити затезна камата, и то, ако је стицалац несавестан, од дана стицања, а иначе од дана подношења захтева; чланом 1065. прописано је да се уговором о кредиту банка обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором, а чланом 1066. да се уговором о кредиту утврђује износ, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (став 2.).

Правни интерес тужиље за подношење тужбе ради утврђења ништавости предметне одредбе уговора произилази из одредби чл. 109. и 110. Закона о облигационим односима, којима је прописано да суд на ништавост пази по службеној дужности, да се на

ништавост може позивати свако заинтересовано лице, да се право на истицање ништавости не гаси. Осим тога одредбом чл. 107. ст. 1. истог Закона прописано је да ништав уговор не постаје пуноважан кад забрана или који други узрок ништавости накнадно нестане. Тужиља осим утврђења ништавости тражи и повраћај стеченог без основа, а последица тог утврђења ствара обавезу тужене да тужиљи врати оно што је стекла по основу ништаве одредбе уговора сходно чл. 104. Закона о облигационим односима. Тужиља има правни интерес за подношење тужбе за утврђење, јер је на основу поменуте одредбе уговора тужена стекла од стране тужиље предвиђену накнаду у укупном износу од 3.458,14 динара, а чији поврат тужиља тражи овом тужбом.

Уговор о кредиту је такав банкарски посао који се сврстава у категорију активних банкарских послова, будући да се таквим сматрају послови код којих се банка појављује као поверилац свог клијента. У конкретном случају тужиља је са туженом закључила Уговор о кредиту – готовински број [REDACTED] од 09.12.2016. године. Одредбом члана 3 став 3.5 Обавезних елемената Уговора број [REDACTED], прописано је да се корисник кредита обавезује да плати фиксну накнаду банци у износу од 3.458,14 динара једнократно. Тужиља је закључила наведени уговор који припада групи формалних уговора, уговора по приступу и који с обзиром на финансијску и стручну доминантност банке, настаје безусловним прихватањем унапред прописане садржине уговора без могућности да друга уговорна страна учествује у одређивању те садржине.

Одлучујући о тужбеном захтеву тужиље да се утврди ништавост наведене одредбе, суд је нашао да је тужбени захтев основан. У облигационом односу влада начело слободе уговорања, које треба схватити као најважнији део приватне аутономије, будући да се она остварује преко уговора, а принцип слободе уговорања подразумева могућност правних субјеката да својом слободном вољом стварају правну норму која их обавезује на одређено међусобно понашање и она је резултат њихове обостране сагласности која за њих има снагу закона. Међутим, начело слободе уговорања за странке је ограничено утолико што су стране у облигационим односима слободне у границама принудних прописа, јавног поретка и добрих обичаја да своје односе уреде по својој вољи (члан 10 Закона о облигационим односима). Слобода уговорања дозвољава да се уговорне стране сагласе да предмет уговора о кредиту, осим стављања на располагање одређеног новчаног износа и плаћања камате, буду и друге обавезе, које ће једна од уговорних страна преузети. У том случају је потребно да обавеза буде одређена или одредива и допуштена. При уговорању се мора водити рачуна о еквивалентности престација, савесности и поштењу, као и забрани злоупотребе права сваке уговорне стране. Међутим, у ситуацији када је банка-тужена, као доминантна уговорна страна (која је унапред припремила садржину уговора), уговорила обавезу за клијента-тужиљу да сноси трошкове обраде кредита, при чему није определила нити пружила доказ о томе које трошкове је имала у вези обраде кредита, банка је на тај начин поступила супротно одредбама чланова 12, 13, 14, 16. и 21. Закона о облигационим односима. С обзиром на наведено, тужиљи је непознат механизам по коме је тужена утврдила висину тих трошкова, што тужиљу доводи у неравноправан положај у односу на тужену-банку, која на основу унапред припремљеног и одштампаног уговора о кредиту, на чију садржину тужиља као корисник није могла да утиче, уговорила обавезу тужиље да сноси трошкове банке, без образложења који су то трошкови, на основу чега су утврђени и зашто се везују за износ одобреног кредита. Уговорање обавезе клијента да плати одређен

новчани износ на име накнаде за обраду кредитног захтева, није сама по себи ништава, него из разлога што се не могу определити, који су ти трошкови, нити се може одредити на име чега су настали. Осим што је у супротности са основним начелима облигационог права, супротно је и одредбама чланова 46. и 50. Закона о облигационим односима, па је наведена одредба ништава у смислу чл. 47. истог закона. Без обзира на то што је предмет обавезе одредив у смислу висине (3.458,14 динара) спорна одредба не садржи податке на основу којих се одређују трошкови на име којих се накнада наплаћује, при чему нису одређени ни одредиви елементи на основу којих би се могло закључити да су ти трошкови настали и да их је банка сносила, па због тога није дозвољено да тужена, с позивом на сагласност воља, такву обавезу као економски доминантна уговорна страна, наметне тужиљи-клијенту.

Осим тога, тужена није предложила доказе, а самим тим није ни доказала, да је клијенту – тужиљи приликом закључења уговора о кредиту јасно и децидно предочено који су то трошкови које банка има у вези одобравања кредита и за које је наплатила тужиљи износ од 3.458,14 динара, а терет доказивања те чињенице је био на туженој, сходно члану 231 Закона о парничном поступку. При чему у свим актима, на које тужена указује да садрже податке о предметној накнади, садржан је само износ који се наплаћује на име трошкова банке, без јасног опредељења на који начин је обрачуната накнада у конкретном износу, нити су јасно и децидно наведени трошкови који се тим износом надокнађују.

По оцени овог суда, банка и корисник кредита могу уговорити и друге накнаде, осим камате, везано за услуге које банка пружа кориснику, али оне морају бити транспарентне и одређене, односно морају кориснику бити предочене, не само у погледу паушалног – финансијског или процентуално навођења висине него му се мора предочити на које трошкове се тачно односе. Тужена није доказала да је преузела све радње како би пружила суштинске информације кориснику у погледу свих битних елемената, нити је то учинила током овог поступка. Независно да ли је ову услугу наплатила одједном приликом пуштања кредита или је то учинила кроз ефективну каматну стопу, тужена није јасно и недвосмислено објаснила кориснику кредита коју тачно накнаду и које трошкове банке плаћа износом од 3.458,14 динара.

Имајући у виду све напред наведено, те да тужена није доказала да су трошкови накнаде за обраду кредитног захтева у конкретном случају недвосмислени и јасни и као такви на исти начин представљени тужиљи која би тачно знала шта плаћа на име тих износа, суд је нашао да је одредба ништава.

Са друге стране, суд је закључио да ништавост дела одредбе чл. 3.5 Обавезних елемената који је саставни део Уговора о кредиту, не повлачи и ништавост самог уговора сходно члану 105. Закона о облигационим односима, имајући у виду да уговор може опстати и без наведене одредбе, с обзиром на то да иста није била ни услов уговора, ни одлучујућа побуда због које је уговор закључен.

Последица утврђења ништавости дела одредбе чл. 3.5 Обавезних елемената, који је саставни део Уговора о кредиту, у означеном делу сходно чл. 104. ст. 1. и 3. Закона о

облигационим односима јесте обавеза тужене да врати тужиљи оно што је на основу те одредбе примила, а по правилима која важе за враћање стеченог без основа сходно чл. 210. и чл. 214. истог Закона. Тужиља има право и на законску затезну камату од дана када је туженој платила наведени износ у складу са одредбом која је утврђена ништавом до исплате, имајући у виду да је тужена несавесни стицалац. С обзиром на наведено, суд је усвојио тужбени захтев и донео одлуку као у ставу два изреке пресуде, те је обавезао тужену да тужиљи на име стеченог без основа исплати износ од 3.458,14 динара и то са законском затезном каматом почев од дана 09.12.2016. године па до коначне исплате, а у складу са чланом 214. Закона о облигационим односима.

Суд је имао у виду наводе тужене да се не може тражити повраћај накнаде по основу ништавости одредбе уговора који је престао да производи правно дејство, али је нашао да су ти наводи без утицаја на одлуку о тужбеном захтеву. У конкретном случају тужиља тужбом тражи утврђење ништавости предметне одредбе Обавезних елемената уговора и исплату износа који је тужена наплатила на основу одредбе уговора која у моменту када је уговор закључен није садржала све елементе на основу којих би се могло закључити на име чега тужиља има обавезу да плати накнаду за трошкове обраде кредита и који су то трошкови. Суд је оценио да у време када је уговор закључен, предмет ове обавезе тужиље није био одређен ни одредив, па је та одредба била у супротности са чланом 47 Закона о облигационим односима, те није постојао основ по коме је тужиљи накнада наплаћена. Како је чланом 210 Закона о облигационим односима прописано да када је неки део имовине једног лица прешао на било који начин у имовину неког другог лица, а тај прелаз нема свој основ у неком правном послу или у закону, стицалац је дужан да га врати, па је тужена у обавези да тужиљи изврши повраћај износа који је наплатила на основу одредбе уговора која у моменту када је уговор закључен није садржала све законом прописане елементе за њену пуноважност због чега није могла производити правно дејство од момента закључења, те је због тога без утицаја на одлуку о захтеву за утврђење ништавости предметне одредбе и повраћај новчаних средстава која су на основу те одредбе наплаћена околност да је у међувремену предметни кредит ликвидиран.

Приликом доношења одлуке суд је ценио и све друге наводе парничних странака и изведене доказе, али их код утврђеног чињеничног стања и заузетог правног становишта посебно не образлаже, налазећи да исти нису од утицаја на другачију одлуку суда у овој правној ствари.

Одлука о трошковима парничног поступка донета је применом одредби чл. 150, 153 и чл.154 ЗПП-а, а у вези чл. 163 ЗПП-а, на определјен захтев пуномоћника тужиље, а досуђени износ чине трошкови тужиље за заступања од стране пуномоћника из реда адвоката и то за састав тужбе износ од [REDACTED] динара, за заступање на једном одржаном рочишту у износу од [REDACTED] динара, на име судске таксе на тужбу износ од 1.900,00 динара и на име судске таксе на пресуду износ од 1.900,00 динара, што све укупно износи [REDACTED] динара, са законском затезном каматом која ће за случај наступања услова за принудну наплату бити обрачуната почев од дана извршности одлуке, до коначне исплате, одмерено према АТ и ТТ важеће у време доношења одлуке за радње које су биле нужне и оправдане за вођење поступка [REDACTED]

[REDACTED], налазећи да се у предметном случају

ради о више делова једног тужбеног захтева који произлази из истог чињеничног и правног основа.

ПОУКА О ПРАВНОМ ЛЕКУ:

Против ове пресуде може се изјавити жалба Вишем суду у Београду у року од 8 дана од пријема писменог отправка пресуде, а преко овог суда.

СУДИЈА

Мјаја Дабић, с.р.



ТАЧНОСТ ОТПРАВКА ОВЕРАВА: